

Tiskové zprávy Evropské rady pro bezpečnost v dopravě (ETSC) a komentář Centra dopravního výzkumu, v. v. i.

Brno, 2. ledna 2023

Nižší rychlostní limity mohou přispět nejen k vyšší bezpečnosti na silnicích, ale také k nižším emisím i k omezení závislosti na ruské ropě

Evropská rada pro bezpečnost v dopravě (ETSC) vydala před nedávnem dvě tiskové zprávy [1], [2], v nichž představuje možnost využití snížení rychlostních limitů na silnicích také k řešení současné kritické situace v zásobování zemí Evropské Unie energiemi z důvodu ruské invaze na Ukrajinu.

Jako reakci na bezprecedentní ruskou invazi na Ukrajinu, která má za následek nižší dodávky na ropné trhy v Evropě, přišla Mezinárodní energetická agentura (IEA) dne 18. března 2022 s návrhem **komplexního 10bodového plánu** [3], který má za cíl tuto závislost snížit a postupně i vyřešit.

Vzhledem k tomu, že většina poptávky po ropě přichází z dopravy, 10bodový plán IEA se zaměřuje na to, **jak spotřebovat méně ropy při přepravě lidí a zboží mezi požadovanými destinacemi**, přičemž vychází z konkrétních opatření, která již byla dříve zavedena v různých zemích a městech. Krátkodobá opatření, která jsou nyní navrhována, zahrnují **snížení spotřeby ropy osobními automobily prostřednictvím nižších rychlostních limitů**, občasné omezení vjezdu osobních automobilů do center měst, levnější veřejnou dopravu, větší využití spolujízdy, rozšíření práce z domova, vyšší využívání vysokorychlostní železnice a virtuální setkání místo letecké dopravy a další účinná opatření.

Tváří v tvář rozvíjející se globální energetické krizi vyvolané ruskou invazí na Ukrajinu mohou tyto praktické kroky vlád a občanů ve vyspělých ekonomikách dosáhnout **výrazné snížení poptávky po ropě během několika měsíců**, čímž se sníží riziko rozsáhlé krize v zásobování ropou. Tato iniciativa pomůže snížit cenový tlak na energie, který pociťují spotřebitelé po celém světě, snížit ekonomické škody a posunout poptávku po ropě směrem k udržitelnějšímu vývoji. Pomůže také **snížit ruské příjmy z exportu fosilních paliv do vyspělých demokratických zemí**. Budou-li tato opatření provedena v těchto vyspělých ekonomikách, mohou snížit poptávku po ropě **během čtyř měsíců o 2,7 milionu barelů denně**, což odpovídá poptávce po

ropě všech osobních automobilů v Číně. Tato opatření mohou mít ještě větší účinek, pokud by byla přijata částečně nebo v plném rozsahu nejen ve vyspělých, ale i v rozvíjejících se ekonomikách.

Zpráva také obsahuje doporučení pro rozhodnutí, které by měly nyní vlády a občané přijmout, aby se přešlo od těchto krátkodobých mimořádných opatření zahrnutých v 10bodovém plánu **k trvalým opatřením, které by přivedly poptávku po ropě ke strukturálního poklesu** v souladu s vývojem k čistým nulovým emisím do roku 2050 a tím **naplnění cílů iniciativy k udržitelnému vývoji Green Deal.**

Evropská rada pro bezpečnost v dopravě (ETSC) plně podporuje tuto iniciativu a proto se spolu s dalšími organizacemi – Mezinárodní partnerství obětí silničních nehod (*International Road Victims' Partnership - IRVP*), Evropská federace obětí silničních nehod (*European Federation of Road Traffic Victims - FEVR*), Evropská cyklistická federace (*European Cyclists' Federation - ECF*), kampaň čistých měst (*Clean Cities Campaign - CCC*), Doprava a životní prostředí EK (*Transport & Environment – EC, T&E*) 12. dubna 2022 obrátila na evropské komisaře odpovědné za opatření v oblasti klimatu, energetiky, životního prostředí a dopravy s výzvou, aby **podpořili prosazení nižších rychlostních limitů** jako způsobu řešení závislosti na ruské ropě, spolu se snížením emisí a úmrtí v silniční dopravě. Uvedené organizace zdůrazňují, že s bezprecedentní invazí na Ukrajinu se evropská závislost na ruské ropě stala **mimořádně závažnou strategickou hrozbou**; tato současná krize proto vyžaduje **odvážné kroky**.

Doporučení EK o nižších rychlostních limitech pro snížení závislosti na ropě, emisí a úmrtí na silnicích

Současná hluboká energetická krize vyžaduje provedení odvážných kroků v souladu s plánem Mezinárodní energetické agentury (IEA). První bod tohoto 10bodového mimořádného akčního plánu na snížení poptávky po ropě uvádí, že **snížení rychlosti na dálnicích pro osobní automobily a dodávky o pouhých 10 km/h** pomůže ušetřit 290 000 barelů ropy denně a dalších 140 000 barelů pak pro kamiony.

Již 2. ledna 1974 v reakci na ropné embargo OPEC podepsal tehdejší americký prezident Nixon mimořádný zákon „**Highway Energy Conservation Act**“, kterým byl stanoven nový národní maximální rychlostní limit v USA **55 mph (89 km/h)**. V Evropě před dvěma lety **Nizozemsko snížilo rychlostní limit na dálnicích na 100 km/h** během denní doby za účelem snížení množství emisí znečišťujících látek. Obecně platí, že auto jedoucí rychlostí 120 km/h spotřebuje cca o 20 % více paliva než při rychlosti 100 km/h.

Snížené rychlostní limity na dálnicích mohou být doplněny také nižšími rychlostmi na venkovských i městských silnicích, čímž by se dosáhlo podobných výhod. Když Švédsko upravilo rychlostní limity na venkovské silniční síti s cílem zlepšení bezpečnosti a životního prostředí, bylo podle odhadu švédské dopravní správy zachráněno přibližně 150 životů ročně a sníženy emise oxidu uhličitého o 700 000 tun (ekvivalent emisí z 240 000 osobních automobilů).

Ve městech Brusel a Paříž byla nedávno **snížena rychlost na městských komunikacích na 30 km/h**. Analýza bruselského regionu ukázala, že toxické emise, hluk i nehody se od zavedení sníženého limitu snížily a doba jízdy se přitom významně nezměnila. Výzkum provedený ve Velké Británii ukázal, že nižší rychlosti vyrovnají dodatečné zrychlení potřebné při jízdě stop/start a také mohou snížit emise CO₂ a tím i spotřebu paliva o 25 % u typických automobilů.

Bezpečnost zůstává přesvědčivým důvodem ke snížení rychlosti. Je to faktor přispívající k většině nehod. Snížení průměrné rychlosti v celé EU **o pouhé 1 % by mohlo zachránit 2 100 životů ročně**. Podepsané organizace souhlasí s tím, že nastal správný čas, aby Evropská komise vydala doporučení ohledně nižších rychlostních limitů pro osobní automobily, dodávky a nákladní automobily. U dálnic by měl být **limit 100 km/h pro osobní automobily a dodávky a 80 km/h pro nákladní vozidla**. Na venkovských silnicích je vhodný maximální limit 80 km/h. Základní rychlost v městských oblastech, kde se motorová vozidla setkávají s chodci a cyklisty by měla být **30 km/h**. Na podzim roku 2021 vydal Evropský parlament doporučení ohledně nižších rychlostních limitů na silnicích. V květnu 2022 vydala podobné doporučení i Evropská komise.

Evropa dokázala, že může být vysoce efektivní, když společně čelí rozsáhlé krizi, jak nedávno v souvislosti s epidemií COVID-19, tak v současnosti v obraně vůči agresivnímu jednání Ruska. Nyní by to byl velmi silný signál od Evropské komise, kdyby vybídla členské státy EU ke změně rychlostních limitů. Toto opatření může mít dalekosáhlý pozitivní dopad: **kromě snížení závislosti na ropě pomůže také vyřešit klimatickou krizi i snížit riziko zranění na silnicích**. Je velmi reálné, že tuto výzvu státy EU společně zvládnou. *Ellen Townsendová, ředitelka politické strategie ETSC, uvádí: „Zpomalení na našich silnicích pomůže Evropě odejít od ruské ropy, zachránit životy a snížit škodlivé znečištění; tato doporučení vřele vítáme. Nyní je však na vládách, regionech a městech, aby tato opatření rychle přijaly.“*

Mimořádná opatření ke snížení celosvětové poptávky po ropě o 2,7 milionu barelů denně

Vzhledem k tomu, že ruská invaze na Ukrajinu má za následek nižší dodávky na ropné trhy, navrhla Mezinárodní energetická agentura 10bodový plán na snížení potenciální krize v zásobování ropou.

Vyspělé ekonomiky představují téměř polovinu celosvětové poptávky po ropě. Od mnoha z nich, včetně největších spotřebitelů energie, se požaduje, aby jako členové IEA měli připravené plány na omezení poptávky po ropě jako součást svých opatření. Většina navrhaných opatření v 10bodovém plánu bude vyžadovat **změny v chování spotřebitelů podpořené vládními opatřeními**. Jak a zda budou tyto akce prováděny, závisí na okolnostech každé země, pokud jde o její trhy s energií, dopravní infrastrukturu, sociální a politickou dynamiku a další aspekty.

IEA je připravena podporovat všechny země při navrhování a optimalizaci opatření tak, aby vyhovovala jejich situaci. **Vládní nařízení a pověření se ukázaly jako velmi účinné** pro úspěšnou implementaci těchto opatření v různých zemích a městech v kombinaci s veřejnými informačními a osvětovými kampaněmi.

V konečném důsledku však snížení poptávky po ropě nezávisí pouze na národních vládách. Některá z opatření mohou být realizována **na různých úrovních vlády, jako jsou státní, regionální nebo místní**, nebo je mohou dobrovolně následovat občané a podniky, což jim umožňuje ušetřit peníze a zároveň projevit solidaritu s ukrajinským lidem čelícím brutální ruské agresi.

IEA uvádí, že snížení spotřeby ropy nesmí zůstat dočasným opatřením. Trvalé snižování je důležité nejen pro zlepšení energetické bezpečnosti zemí, ale také pro řešení změny klimatu a snížení znečištění ovzduší.

10 klíčových akcí podle komplexního plánu IEA [5]:

1. **Snížení rychlostních limitů** na dálnicích minimálně o 10 km/h
Úspora: přibližně 290 tis. barelů ropy denně u osobních automobilů a dalších 140 tis. barelů denně u nákladních vozidel
2. **Práce z domova** až tři dny v týdnu (je-li to možné)
Úspora: jeden den v týdnu - přibližně 170 tis. barelů ropy denně; tři dny - kolem 500 tis. barelů ropy denně

3. Neděle bez aut ve městech

Úspora: Každá neděle v měsíci - přibližně 380 tis. barelů ropy denně; jedna neděle - 95 tis. barelů ropy denně

4. Zlevnění používání veřejné dopravy a podpora mikromobility, chůze a cyklistiky

Úspora: přibližně 330 tis. barelů ropy denně

5. Střídavý přístup soukromých automobilů na silnice ve velkých městech

Úspora: přibližně 210 tis. barelů ropy denně

6. Zvýšení sdílení automobilů a přijetí postupů ke snížení spotřeby paliva

Úspora: přibližně 470 tis. barelů ropy denně

7. Podpora efektivního řízení nákladních vozidel a doručování zboží

Úspora: přibližně 320 tis. barelů ropy denně

8. Použití vysokorychlostních a nočních vlaků místo letadel (je-li to možné)

Úspora: přibližně 40 tis. barelů ropy denně

9. Nahrazení služebních letů tam, kde existují alternativní možnosti (je-li to možné)

Úspora: přibližně 260 tis. barelů ropy denně

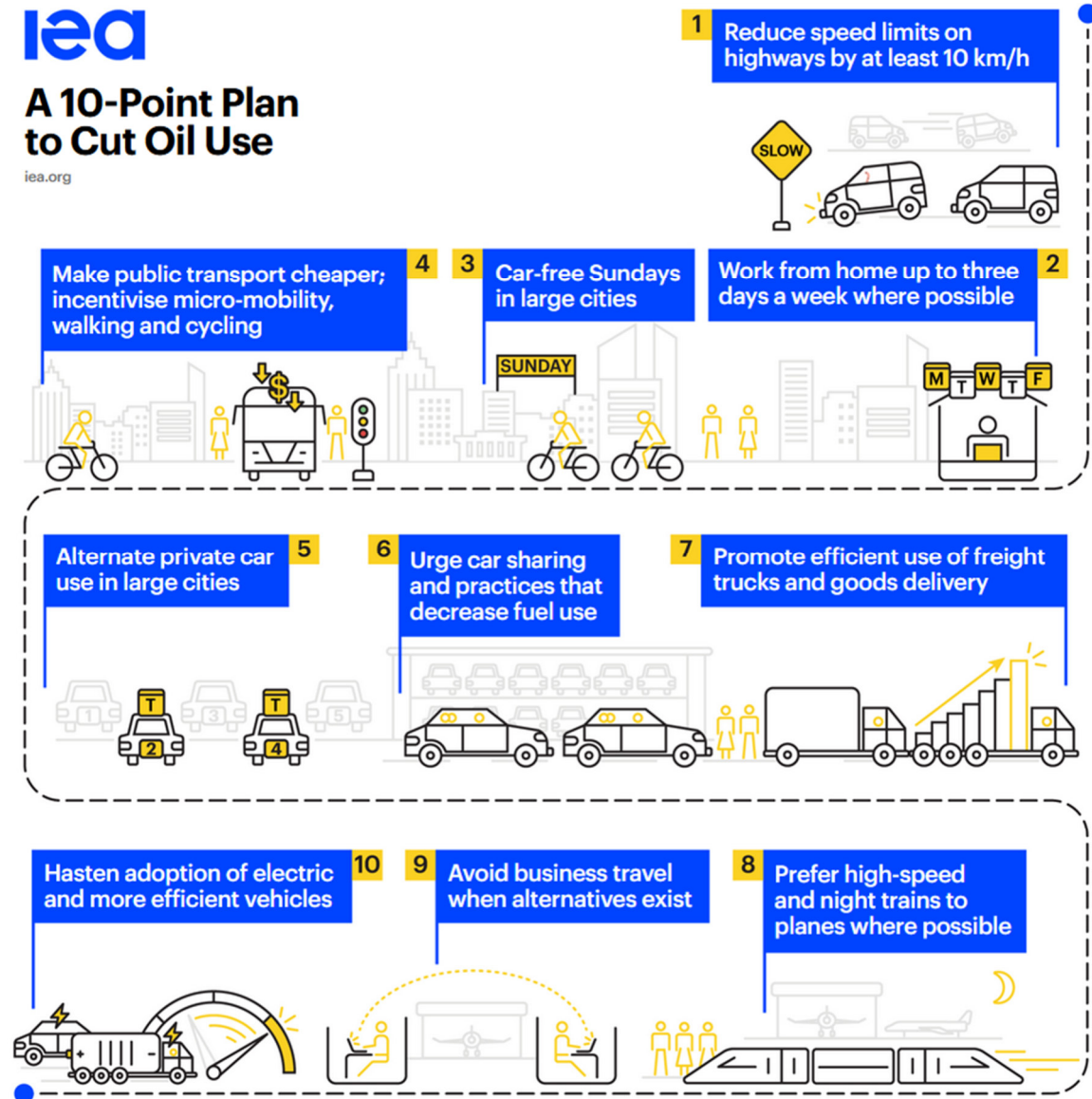
10. Podpora zavádění elektrických a účinnějších vozidel

Úspora: přibližně 100 tis. barelů ropy denně

A 10-Point Plan to Cut Oil Use

iea.org

Komentář Centra dopravního výzkumu, v. v. i.

Centrum dopravního výzkumu plně podporuje tuto iniciativu, která má potenciál výrazně přispět i k naplnění cílů současné Strategie BESIP – snížení počtu usmrcených a těžce zraněných o 50 % do roku 2030 oproti výchozímu stavu v letech 2017-2019. Toto zvýšení bezpečnosti by vedlo zároveň k výrazným úsporám socioekonomických nákladů (ztrát) z dopravy. Centrum dopravního výzkumu se kromě bezpečnosti provozu věnuje i dalším aktivitám, jako například podpoře zavádění nízkoemisních vozidel.

Zdroje:

- [1] ETSC, tisková zpráva, 12.4.2022: <https://etsc.eu/call-for-lower-speed-limits-to-help-reduce-dependence-on-russian-oil>
- [2] ETSC, tisková zpráva, 18.5.2022: <https://etsc.eu/etsc-statement-on-eu-save-energy-speed-recommendations>
- [3] IEA, tisková zpráva 18.3.2022: <https://www.iea.org/news/emergency-measures-can-quickly-cut-global-oil-demand-by-2-7-million-barrels-a-day-reducing-the-risk-of-a-damaging-supply-crunch>
- [4] European Parliament, tisková zpráva, 6.10.2021: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210930IPR13926/european-parliament-issues-wake-up-call-on-road-safety>
- [5] IEA, Úplný popis opatření, březen 2022: <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-cut-oil-use>

Kontakt:

Ing. Ondřej Valach, vedoucí Oblast strategií a analýz bezpečnosti
e-mail: ondrej.valach@cdv.cz